

Λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων

Έκπομπή 80 (II-9-1975)

... ΣΗΜΑ ...

Ακούτε την λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων Ποντιακή Ήχώ που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Ευσταθιάδης.-

... τό σήμα σβήνει ...

Αγαπητοί ακροαταί,

Οι Πόντιοι και στην Ελλάδα συνεχίζουν τις παλιές τους παραδόσεις. Πενήντα τόσα χρόνια από τον ξεριζωμό και την εγνατάστας τους έδω και κυρίως στά βόρεια διαμερίσματα της χώρας. Όπως άλλοτε επί Βυζαντίου, έτσι και σήμερα. Πάντοτε ακρίτες.

Ο όγκος των Ποντίων προσφύγων αποβιβάζεται κυρίως στο Καραμπουρνάκι. Αποβιβάζονται ζωντανοί και άρκετοι νεκροί. Έχουν πεθάνει πάνω στα καράβια από διάφορες ασθένειες, αλλά και από όψα. Πολλούς νεκρούς τους έρριξαν στην θάλασσα έν όφει του πολυήμερου ταξιδιού των βαποριών από τις άκτές του Εύξεινου Πόντου έως τά φιλόξενα λιμάνια της Ελλάδος. Δέν γινόταν αλλιώς.

Τό Καραμπουρνάκι και ή Καλαμαριά μέ τούς προσφυγικούς θαλάμους και τούς όμαδικούς τάφους του τόπου, όπου σκεπάστηκαν κατακουρασμένα κορμιά μέ τις ψυχές φτερουγισμένες στην άθανασία, θά παραμείνουν δυό θρυλικές όνομασίες. Καραμπουρνάκι και Καλαμαριά. Η γή του μαρτυρίου της προσφυγιάς. Τό ελληνικό χῶμα, όπου πρωτοπάτησε ο ποντιακός λαός μετά τον ξεριζωμό, γεμάτος πόνο μά και έλπίδα....

... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ ...

Τά πρώτα χρόνια των Ποντίων στην Ελλάδα είναι δύσκολα. Η αποκατάσταση των προσφύγων, γεωργική και επαγγελματική, παρουσιάζει τε-

ράστια προβλήματα.Μαζί με άλλους πρόσφυγες, θράκες κ.λ.π., επανδρώνουν οι Πόντιοι όλοκληρο τόν βορειοελλαδικό χῶρο.Τεράστια είναι ή σημασία του έθνικοῦ τούτου γεγονότος.

‘Ο γεωργικός κλήρος αποτελεί ὡραῖο ὄνειρο καί διενδίκηση τῶν ποντιακῶν προσφυγικῶν οικογενειῶν. ‘Όχι μόνον τῶν οικογενειῶν, πού ἦρθαν ἀπό τόν Πόντο καί τή Ρωσία, ἀλλά καί τῶν καινούργιων οικογενειῶν, πού δημιουργήθηκαν ἐδῶ στήν ‘Ελλάδα.Μετά τό 1930, μέσα σέ μία δεκαετία περίπου, ἔγινε ή γεωργική ἀποκατάσταση τῶν περισσότερων προσφύγων.Τό ὄνειρο ἔγινε πραγματικότητα καί οι φιλόπονοι Πόντιοι μπήκαν στό δρόμο τῆς προκοπῆς.

‘Η ποντιακή μοῦσα τραγούδησε τότε πάνω σέ μοτίβο παλιᾶς ποντιακῆς μελωδίας τόν σύγχρονο καημό τῶν παλληκαριῶν, πού ἤθελαν νά παντρευτοῦν, μά συναντοῦσαν τό τεράστιο ἐμπόδιο, τήν ἔλλειψη γεωργικοῦ κλήρου.

Οἱ πενιφροῖς κουρεμέν’ κι’ ἄμον μαραγουλεμέν’
‘κι παντρεύνε τρόπον ‘η ἔχνε.Νά παντρεύνε, κλήρον ‘η ἔχνε.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

‘Η ποντιακή μοῦσα φάλλει μέσα στόν χῶρο τῆς ‘Ελλάδος, ὑμνώντας ἐθνικούς ἀγῶνες τῶν πανελλήνων.Στέκει μέ λεβεντιά πάνω στά βουνά τῆς ‘Αλβανίας ἀντικρυστά μέ τόν φασίστα ἐπιδρομέα.Τούτη ή μοῦσα εἶναι συνηθισμένη σέ τέτοιες ἐξάρσεις.

‘Όλτε τοί μελανοχίτωνας καί τά φασιστοπούλια
θά κουβαλῶ ὁλημερίς καί δέν’άτε σά μαγκούρια

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Κατά τά ἔτη 1936-1940 ή ἐλληνική πολιτεία καθιερώνει σύστημα καταπολεμήσεως τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ.Καί ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι μποροῦν νά παρακολουθήσουν μαθήματα, προκειμένου νά διώξουν τήν ἀμάθειά τους καί νά ἀποκτήσουν μία, ἔστω, στοιχειώδη μόρφωση.Στό προσκλητήριο τοῦ κράτους προστρέχουν μέ ἰδιαίτερο ζῆλο ἡλικιωμένοι Πόντιοι ἄνδρες καί γυναῖκες.Διφοῦν γιά μάθηση.‘Αλλά τό πρῶγμα δημιουργεῖ καμιά φορά καί ὠρισμένα εὔθυμα στιγμιότυπα.Σέ ἓνα τέτοιο στιγμιότυπο θά

ἀναφερθοῦμε τώρα.

Ὁ δάσκαλος διδάσκει πρὸς γέροντες καὶ γερόντισες. Τοὺς μαθαίνει τὸ ἀλφάβητο καὶ ὕστερα προσπαθεῖ νὰ τοὺς συνηθίσῃ νὰ φέρουν καὶ μόνοι τους διάφορα παραδείγματα. Σὲ ἓνα χωριὸ τοῦ Κιλίκης τὰ ἐπεισόδια.

Ὁ δάσκαλος χρησιμποιεῖ κυρίως τὴν ποντιακὴν διάλεκτον.

- Προσέξτεν. Θ' ἀρχινοῦμε ἀσὸ ἄλφα, τὸ α. "Ἐμαθετεν τὸ α. Ἀτώρα θά μαθάνετεν διάφορα λόγια, λέξεις, πού ἀρχινοῦν ἀσὸ ἄλφα. Στοσέφτεν καλὰ. Θά λέγω πρῶτα ἐγὼ ἓναν λέξιν, πού νὰ σκαλῶν' μέ τὸ α... Ἀ... α... α νάσταση. Ἀλλ' ἓναν κι' ἄλλο... Ἀαανατολή. Ἐγροῖξετεν;

Ἀτώρα ἐσύ θόδωρε θά λές μας ἓναν παράδειγμα, ὅπως εἶπα ἐγὼ ἀπράνον. Ὁ θόδωρον ἐγληγόρεσεν.

- Μετα δέσικαλε, ἀτό εὐκολον ἐν'. Ἐσύ ἄμιν ντό λές... αααθρανίον.

- Ὅχι θόδωρε. Ἐ ἐγροῖξε. Τὸ θρανίον 'κι σκαλῶν' μέ τὸ α. Ἀξον, θά λέγω ἄλλ' ἓναν παράδειγμα: Ἀξινάρ'... Πρόσεξον... Ἀααξινάρ'. Ἀτώρα πέ ἐσύ.

- Ἀατραπέζ', δέσικαλε.

Ὁ δάσκαλον ἐρώτεσεν ἄλλας. Ἐκεῖν' πὰ τὰ ἴδια: Ἀαακαρέικαν, ἀποτήρ' ἀααφωμῆν κι' ἄρ' ἀοῖκα. Ἐ ἐπόρεσαν νὰ φέρῃ ἐμπαίνε σὴν ἔννοιαν. Ὁλενντὰ ὕστερνά εἶνας ^{χεινέρεα} ~~σέρεα ἐκάν πενήντα χρόνέσα καὶ παραπάνω~~ ἐσικωσεν τὸ χέρ'.

- Δέσικαλε, δέσικαλε, ἐγὼ, ἐγὼ εὔρα το. Ἀγγουρος, ἄγουρος.

- Μπράβο σὴ χέραν τὴν Παλάσαν. Ἀγουρος, μάλιστα. Ἀγουρος. Ἐξετεν μέ τὸ α ἐσικάλωσεν, ἄγουρος.

Ἀτότε ὅλ' οἱ ἄλλ' ἐσκῶθαν σὸ ποδάρ'.

- Καὶ βέβαια ἡ χέρα ἡ Παλάσα εὔρεν ἀτο. Ἀγουρος. Ἀτέ χέρα ἐν καὶ φαίνεται θέλ' ν' ἀντρίζ' κι' ἐσκῶθεν εἶπεν ἀααγουρος, ἐγροῖξε δέσικαλε;

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ'

Συνεχίζομε τὸ πρόγραμμά μας μέ νεοποντιακὰ τραγούδια (3 σκοποῖ).

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ'
Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἐμπομπή μας. Κοντὰ σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδμάδα τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα. Σ Η Μ Α
Ἀκούσατε τὴν λαογραφικὴν ἐμπομπή τῆς ΠΕΠΣ, πού γράφει καὶ ἐπιμελεῖ.

τὸ σῆμα σβῆναι